

NORGES HØYESTERETT

Den 29. oktober 2021 ble det av Høyesteretts ankeutvalg med dommerne Falkanger, Ringnes og Bergh i

HR-2021-2108-U, (sak nr. 21-144714STR-HRET), straffesak, anke over kjennelse:

A (advokat B)

mot

Påtalemyndigheten (politiadvokat C)

avsagt slik

K J E N N E L S E :

- (1) Saken gjelder siktedes rett til dokumentinnsyn etter straffeprosessloven § 242.
- (2) A er siktet for blant annet overtredelse av straffeloven § 232 andre ledd om grov narkotikaovertrødelse som omfatter en meget betydelig mengde. Han ble pågrepet 30. juni 2021 og har siden vært sammenhengende fengslet, de to første ukene i isolasjon, senere med brev- og besøksforbud. Siktede er nektet innsyn i flere av sakens dokumenter.
- (3) Y tingrett avsa 22. september 2021 kjennelse om fortsatt fengsling til 20. oktober 2021. I avgjørelsen besluttet tingretten også å opprettholde politiets avslag på siktedes krav om innsyn i flere av sakens dokumenter. Bortsett fra for ett dokument fastsatte tingretten at innsynsbegrensingene ikke kunne vare lenger enn til 6. oktober 2021.
- (4) Påtalemyndigheten anket tingrettens kjennelse til lagmannsretten. Anken rettet seg mot tingrettens fastsettelse av nevnte tidsbegrensing. I anketilsvaret anførte siktede at det ikke var grunnlag for å unnta dokumentene fra hans innsyn.
- (5) Gulating lagmannsrett avsa 1. oktober 2021 kjennelse der siktede ble nektet innsyn i de aktuelle dokumentene uten tidsbegrensing.
- (6) *Siktede* har ved sin forsvarer anket lagmannsrettens kjennelse til Høyesterett. Det anføres at lagmannsretten ikke i tilstrekkelig grad har konkretisert på hvilken måte det vil kunne skade etterforskningen dersom siktede gis fullt innsyn. Begrunnelsen er hverken knyttet opp mot de enkelte dokumenter eller kategorier av dem. Den europeiske menneskerettskonvensjon (EMK) er heller ikke vurdert.
- (7) *Påtalemyndigheten* har inngitt merknader og vist til at de aktuelle dokumentene inneholder opplysninger som siktede ikke er gjort kjent med, og som siktede vil kunne bruke til å tilpasse

sin forklaring etter de bevis politiet har innhentet så langt. Saken er kompleks og omfattende, og flere av de klausulerte dokumentene er gjenstand for ytterligere og tidkrevende bevisinnhenting og gjennomgang forut for konfrontasjon av siktede i avhør.

- (8) *Høyesteretts ankeutvalg* kan prøve lagmannsrettens generelle lovtolkning og saksbehandling, jf. straffeprosessloven § 388 første ledd. Når det gjelder forholdet til Grunnloven og EMK, kan utvalget også prøve den konkrete rettsanvendelsen.
- (9) Straffeprosessloven § 242 første ledd første punktum lyder:
- «Mistenkte, hans forsvarer, fornærmede, etterlatte i lovbestemt rekkefølge og bistandsadvokaten skal på begjæring gis adgang til å gjøre seg kjent med sakens dokumenter såfremt det kan skje uten skade eller fare for etterforskingens øyemed eller for tredjemann.»
- (10) Saken for ankeutvalget gjelder bare siktedes rett til dokumentinnsyn. Siktedes forsvarer har – mot taushetsplikt – fått innsyn, jf. bestemmelsens andre ledd.
- (11) Spørsmålet er om lagmannsretten i tilstrekkelig grad har begrunnet hvorfor de aktuelle dokumentene er unntatt fra siktedes innsyn.
- (12) I lagmannsrettens begrunnelse heter det først følgende:
- «Om konkret vurdering for behovet for klausulering av disse vises til anken og til begjæringen om fortsatt fengsling, dok. 01,11, og som nevnt til tingrettens drøftelse, jf. HR-2008-508-U.»
- (13) Lagmannsretten viser her altså til anken, begjæringen om fortsatt fengsling og tingrettens drøftelse. Utvalget ser først på hva som kan trekkes ut av disse henvisningene.
- (14) I tingrettens kjennelse gis det følgende beskrivelse av dokumentene:
- «Retten har forsøkt å gjøre en summarisk gjennomgang av de enkelte dokumenter som fremkommer i oversikten i dok 12,02,04. Det er i hovedsak tale om beslutninger om beslag/sikring, om undersøkelser og gjennomgang av beslaglagte ting, illustrasjonsmappe, spaningsrapport, elektroniske spor og ikke minst statusrapport (sistnevnte i dok 05.11).»;
- (15) I anken til lagmannsretten heter det:
- «Saken er kompleks og omfattende, og flere av de klausulerte dokumentene er gjenstand for ytterligere bevisinnhenting forut for konfrontasjon i avhør av siktede. Politiet har innhentet en mengde opplysninger som skal gjennomgås, herunder et stort elektronisk beslag. Dette arbeidet er tidkrevende.»
- (16) I begjæringen om fortsatt fengsling fremkommer i hovedsak det samme.
- (17) Så langt kan utvalget konstatere at hverken lagmannsrettens egen begrunnelse eller henvisningen til de nevnte dokumentene, er knyttet til individuelle dokumenter eller grupper av dokumenter.

(18) I det videre uttaler lagmannsretten:

«Lagmannsretten viser til dokumentenes art, samt til sakens omfang og alvorgrad. Saken er omfattende og under utvikling innenfor akseptabel fremdrift. Siktetes rolle fremstår fortsatt i betydelig grad som uavklart, og innenfor det straffbare forhold siktelsen gjelder, er det overveiende sannsynlig at det også er andre personer som er direkte involvert i dette forholdet. At siktede får kunnskap om hva politiet vet om siktetes rolle og andre slike direkte involverte personer vil, per i dag, etter lagmannsrettens oppfatning sette etterforskningen i en slik fare at dette hensyn må slå gjennom i forhold til siktetes prosessuelle interesse i innsyn. Det er da også sett hen til at forsvarer er gitt innsyn mot taushetsplikt.»

(19) Heller ikke denne delen av begrunnelsen er konkret knyttet opp mot de individuelle dokumentene eller grupper av dem.

(20) Ved avgjørelsen av om lagmannsrettens begrunnelse er tilstrekkelig, tar utvalget utgangspunkt i Rt-1998-1853. Der heter det følgende om vurderingen etter straffeprosessloven § 242:

«I denne saken, hvor det er spørsmål om å unnta noen og ikke alle dokumentene fra dokumentinnsyn, måtte det enkelte dokumentet vurderes individuelt. Men kjæremålsutvalget kan ikke se at det finnes holdepunkter for at lagmannsretten ikke har gjort det.

Utvalget viser til at forhørsretten innledningsvis uttaler at samtlige dokumenter omhandler andre mulige medskyldige i saken. Deretter spesifiserer forhørsretten de enkelte dokumentene og gir en kort karakteristikk av dem. Dette viser at forhørsretten har foretatt en individuell vurdering. Lagmannsretten fikk oversendt dokumentene, og påtalemyndigheten gav ved oversendelsen en relativt detaljert beskrivelse av dem. Det må etter dette legges til grunn at også lagmannsretten har foretatt en individuell vurdering. Dette kravet innebærer ikke at retten er avskåret fra å gi en samlet begrunnelse når begrunnelsen er dekkende for samtlige dokumenter.»

(21) Utvalget viser også til Rt-2003-877 avsnitt 25:

«Anførselen om at det foreligger saksbehandlingsfeil ved at det ikke kan ses at lagmannsretten har foretatt en vurdering av behovet for å klausulere hvert enkelt dokument, kan heller ikke føre fram. Påtalemyndigheten har framlagt for lagmannsretten en spesifisert liste over de dokumenter hvor det fortsatt var behov for å nekte innsyn og med en kortfattet begrunnelse knyttet til det enkelte dokument eller gruppe av dokumenter. Kjæremålsutvalget legger til grunn at lagmannsretten har vurdert denne begrunnelsen. Utvalget viser i denne forbindelse til avgjørelsen i Rt-1998-1853 om at det etter omstendighetene kan gis en samlet begrunnelse ved nektelse av innsyn.»

(22) Av disse avgjørelsene fremgår det altså at de aktuelle dokumentene må vurderes individuelt, men at en mer samlet begrunnelse kan gis når den er dekkende for alle dokumentene eller grupper av dem. Videre fremgår det at dersom påtalemyndigheten eller tidligere instanser har spesifisert de enkelte dokumentene og gitt en begrunnelse for hvorfor de må unntas fra innsyn, kan det legges til grunn at lagmannsrettens vurdering er tilstrekkelig – selv om den selv ikke inneholder en slik eksplisitt individuell begrunnelse.

(23) I vår sak har hverken påtalemyndigheten eller tingretten gitt en individuell begrunnelse for at enkelte dokumenter skal unntas fra siktede innsyn. De har heller ikke gitt noen begrunnelse

for grupper av dokumentene. Lagmannsrettens mer overordnede begrunnelse er da ikke tilstrekkelig.

- (24) Etter dette må lagmannsrettens kjennelse oppheves.
- (25) Ankeutvalgets kjennelse er enstemmig.

S L U T N I N G

Lagmannsrettens kjennelse oppheves.

Arne Ringnes
(sign.)

Aage Thor Falkanger
(sign.)

Espen Bergh
(sign.)